

Emmanuelle, avagy: szex óra, szex perc

Miután több éve nálunk is kapni citrompótlót, savanykás gesztusként állapíthatjuk meg, hogy két évtizedes késéssel megérkezett filmvásznunkra a szexpótló. Ugyanis az *Emmanuelle* címet viselő műalkotás a szexfilm kategóriába potylyant. Külföldön hatalmas sikereket aratott megjelenése idején, amit így, innen még el is képzelhetünk. Viszont a hazai fogadtatás pozitív kimenetelére nem mernék eskütni. A film se nem erotikus, se nem szex, se nem pornó, hanem egy rém unalmas „cselekményszálra” felfűzött szerkesztési sorozat, mely akarata ellenére sehová sem tart.

A főszereplő, *Emmanuelle*, óriási gondokkal küzd, pardon, egyetlen gondja, hogy nő legyen. Férje abszolút szabadságot engedélyez számára, nem ismeri a féltékenységet — kár, legalább egy kis tragédia izeshetné a dolgokat. Hiába *Just Jaeckin*, a rendező igyekezete, mert még a keleti, pontosabban thaiföldi helyszínnel sem mozgósítja a nézők erotikára és szexre — gondolom — éhes kíváncsiságát.

Nemrégiben került kezembe *Alberto Moravia* A figyelem című könyve, melynek előszavában, mintegy közel negyven oldalon hitelesen eljuttatja az olvasót, ha nem is a szex egyszerűségéig, de addig a felismerésig, hogy a szex nem más, mint egy bizonyos nap bizonyos pillanata. Vagyis emlékeztünk sem a szerelem, sem a gyönyör pillanatának érzését nem tudja visszaidézni. Ennélfogva

csupán esztétikumá marad — ha van. Moravia eljut a szex nagyra becsült magasztalásától annak értelmetlenségéig, tehát „az erogén zónát áttemeli az intellektuális zónába”, s a küzdelem végén az előbbi veszít.

A filmben viszont egyetlen intellektuális mozzanatot sem találunk, mely ne tálal értelem oldalról közelítetté „figyelmünket” a szexhez. Itt azonban minden önmagáért van. Ez még nem is lenne baj, hiszen ez egy ilyen műfaj. Viszont valami porszemecske csúszik folyton az epizódok hajtotta gépezetbe, s mikor ismét és ismét elindul valami akció, a jelenet fontossága, a gyönyörben nincs gyönyör.

Talán a szereplők alkatában is kereshetnénk mindennek az okát. Már maga a főszereplő sem hivatkozhat szépségével, sem bájával; először inkább talányosnak tetszik, végül együgyűnek, s ha ilyen érzéseket kelt, elég távolra szökell a szextől. A film monotonitását fokozza, bár gondolom, eredetileg más célt szolgált volna, hogy minden egyes szeretkezési jelenet alá ugyanazt a bántóan erőszakos zenét keverik. Így a filmnézés technikáját megkönnyítendő, elég akkor kinyitni a szemünket, mikor felcsendül az ismerős „dallam”.

Bizonyára sok érdeklődőt vonz majd a filmforgalomba elsőként bekerült szexfilm. Ajánlom, nézzék meg, de csak egyszer, s pótolják nyugodt lélekkel, ha még van mit.

Podmaniczky Szilárd

Tiltakoztak a színészek és az operisták is Főrendező kerestetik

Hogy rendkívüliek a Ruszt József-nyilatkozat által kiváltott izgalmak a színházban, bizonyítja, hogy rendkívüli társulati ülést hívott össze az igazgatóság tegnap reggel 9-re. Az időpont ezúttal dramaturgiai jelentőségű, hiszen több Pesten lakó színész és Ruszt József is csak az előző nap késő délutánján kapták meg a meghívójukat és nem érkezhettek meg Szegedre. Megjelent viszont Müller Józsefné, aki jelenleg a városi tanács ügyvezető elnökhelyettese, és ott voltak a színházi ügyekért felelős munkatársai is.

A rendkívüli társulati ülésen Nagy László igazgató kért szót először, s azt mondta, *Jachinek Rudolf* szb-titkár írásbeli kérésének tett eleget a társulat össze-hívásával, mert egyébként nem akar — nincs miért — magyarázkodni. (Olvasóink emlékeztetése idézzük, hogy Ruszt az ominózus interjúban alkalmatlannak minősítette a színház három vezetőjét, az igazgatót, a gazdasági és a műszaki vezetőt.) Méltatlan sajtóvitába sem kíván bonyolódni, mert az a véleménye: a vitát a társulatban vívja meg mindenki, aki ehhez a közösséghez tartozik. Nem akar továbbá többé szégyenkezni sem; olyan „rövidtávú döntésekért” például, mint amilyen a tavalyi szerződéseket idején aláírt: 16 színészt elbocsátott — Ruszt kérésére. Ezt ma is szégyelli, hiszen akinek a kedvéért „a sötétmunkát elvégezte”, az joggal nem is tagja a társulatnak. Pillanatnyilag Ruszt József művészeti tanácsadó a szegedi színházban, december 31-ig szóló megállapodás alapján. A státust korábban felaján-

lották neki, nem vállalta el, viszont alkalmatlannak minősítette azt az igazgatót, aki feltétel nélkül szolgált és kiszolgált; s aki — az erős próza megteremtése s a személyes segítségnyújtás szándékával — visszahívta a városba, amikor „művészileg és etikailag nem volt a csúcs”.

Nagy László hosszasan elemezte még kettejük viszonyát, majd megállapította: Rusztnek abban igaz van, hogy a színházi struktúra változására fel kell készülni, de ez nem indulhat a közösségen kívülről. Hiszen „nem azok lesznek a jövő hiteles emberei, akik időben hitelesnek nevezik ki magukat, hanem akiket a közösségük annak tekint”. Gregor József, Pál Tamás, néhány népművelő, és ő maga is szintén keresik a lehetőségeket: *milyen legyen a szegedi kultúra?* Ők is egységes színházi életet képzelnek el, ám nem a színház és a szabadtéri összevonásával — mint ahogy ezt kocsmai beszélgetésekben kitervelték — megint mások. Végül kijelentette: nem az igazgatói székhöz, hanem a feladati elvégzéséhez ragaszkodik, hiszen 1992-ig szól a kinevezése.

Ezután Szervét Tibor színművész fölolvasta Ruszt Józsefnek a társulathoz szóló levelét (amelyből „Vállalom...” címmel, külön idézzük).

A fölolvás után meglepetésszerű fordulat következett: a prózai tagozat jelenlévő körülbelül 30 tagja közül huszonvalahányan fölálltak és kimentek. (A társulati ülés után megkérdeztem Kovács Kristófot, a színészekkel együtt kivonuló „Ruszt-helytartónak” bevezető játékmestert az okról.

— Nem tartjuk autentikus fórumnak ebben a témában a társulati ülést. De főleg: értesültünk bizonyos előzetes szervezkedésekről. Tudtuk, méltatlan lenne az ügyszó amit képviselünk, ha az ezen a fórumon lehetséges szócátákba bonyolódnánk.) A föl szóló Németh József operanékes számára világosan mutatkozott, kik azok, akik kimentek, dehonestáló szavai nyomán Hő-

gye Zsuzsa színművész hivatkozott a jelenlévők „lelki eleganciájára”: Ne így beszéljenek arról, aki nincs ott! Németh József újra szót kért; nem kellene-e rehabilitálni a tavaly elküldött 16 társulati tagot? és *Bokor Rolandot* (a balett volt vezetője), akit — Németh művész úr értesülése szerint — szintén Ruszt javaslatára menesztettek?

Ebben a pillanatban Krámer György, a balettagyüttes jelenlegi igazgatója távozott. Imre Zoltán koreográfus, a szegedi együttes jelenlegi művészeti tanácsadója pedig fölháborodottan tiltakozott: Bokor Rolandtól azért kellett megválni, mondta, mert annak idején tévedtek akik kineveztek. Szakmai és nem személyes okok miatt kellett mennie, s e döntést Németh József akkor, mint MSZMP-titkár pártfogolta...

Föl szólalt még Gregor József, kijelentve, hogy ennek a színháznak most Kós Károlyokra és nem Matuska Szilveszterekre van szüksége; Jachinek Rudolf szerint a nyilvánosság iszonyú károkat okozott, színházellenes hangulatot teremthet a városban. Müller Józsefné lezögezte: a tanács nem fog kívülről döntéseket hozni, csak a színháziakkal való megbeszélések után. A társulat vegye kézbe a sorsát — biztatót, s bejelentette, a fenntartó tanács a főrendezői státusz pályázat útján kívánja betölteni. A terebben bentmaradt színészek közül érdekes volt Markovits Bori és Jakab Tamás hozzászólása. A művész, aki régóta nem kapott szerepet, elviselhetetlennek nevezte a prózai részleg hangulatát, Jakab Tamás azután állt föl, hogy Gregor „elnézést kért”, amiért az operák teltházask, sikeres a Rigolettó és azt ajánlotta a prózistáknak, dolgozzanak ők is keményen; a színművész megálapította: ha Ruszt elmegy, a szegedi színház a színészek százalékáról is lemondhat, a prózának négy-öt évre lesz szüksége, amíg talpra áll.

Az ülést bezárták, kezdődött a délelőtti próba.

A tanya jövője

Meglehetősen ellentétes elképzelések váltogatták egymást a háború utáni bő négy évtized tanyafejlesztési (sorvasztási) koncepcióiban. A világháborút, s a földreformot követően — bizonyítva, hogy a paraszti kisbirtoknak szüksége van erre a településformára — mintegy 50 ezer új tanya épült az országban. A tanyaépítési kedvet azonban hamar megakasztották.

A kommunista hatalomátvétel

gyökeresen megváltoztatta

a tanyákkal kapcsolatos hivatalos állásfoglalást. Már a két világháború között is voltak olyan elképzelések, melyek a tanya-rendszer totális felszámolását vették tervbe, ám Horthy államnak eszközei messze gyengébbnek bizonyultak a fiatal, agresszív és megalomániás „népi demokratikus” állam eszközeinél. 1948-tól egyre erőszakosabb jeleket öltve halad a kollektivizálás. A következő évben kormányrendelettel tiltják meg új tanyaépítést, s bár az előirányzott lakásépítési tervet nem sikerül teljesíteni, az Alföldön lánctalpas traktorok rombolják le tanyák ezreit. A tanya útjában van a mezőgazdasági nagyüzemnek, a nagy táblák koncepciójának. Az elképzelés szerint a tanyaikat városba vagy újonnan felépített mesterséges tanyaaközpontokba telepítették volna.

Nagy Imre felléptével

enyhül, amelyest az a nyomás, ami melleleg az egész paraszti társadalomra nehezedett. A forradalmat követő években aztán újra felerősödik az a településpolitikai tendencia, miszerint a tanyák útjában van-

November 14-én tárgyalja a megyei tanács végrehajtó bizottsága az új tanyafejlesztési koncepciót. A megbeszélés alapja ama vizsgálati anyag, melyet — előzetes tájékoztatóként — a Szegedi Akadémiai Bizottság és a ne megyei szervezete készített a tanyai lakosság szociális és infrastrukturális életkörülményeit megvizsgáló. A tanyákra szükség van. Ez derül ki, többek között, a vizsgálati anyagból.

nak a korszerű mezőgazdasági termelésnek, ezért fel kell számolni azokat. Ceausescu messze megelőzve háromezres lélekszámú mesterségesen felépített műkösségekbe telepítének nemcsak a tanyák, de a 7-15 ezres lélekszámú „óriásfalvak” lakóit is. A gazdasági reform időszakában hagnak fel ezekkel a szélsőséges és emberellenes tervekkel. 1968-tól a tanyákon fellendül a háztáji termelés, új vállalkozó típusú tanyai lakók tűnnek fel. 1972-ben újabb mélyvölgy következik. Tudatosan sorvasztani kezdik a tanyákat érintő infrastruktúrát, fokozatosan felszámolják a tanyai iskolákat. Újabb három év kellett, hogy országosan ismét javuljon valamit a helyzet.

De nem Csongrádban,

ahol felmérték a tanyaállományt és a helyreállítási költségek függvényében el kellett rendelni a bontást. A Csongrád Megyei Tanács V.B.-je 1986-ban vizsgálta meg korábbi álláspontját, felhatalmazva a helyi tanácsokat, tegyenek javaslatot általuk kiválasztott tanya területének fejlesztésére. Hódmezővásárhely,

Szentes és Sándorfalva élt ekkor a lehetőséggel. Jelenleg tart a tanya területének vizsgálatának az a szakasza, melyben azokra a térségekre tesznek javaslatot, ahol nem fejleszthetők a tanyai települések továbbélési lehetőségei.

Napjainkra a tanyai népesség lélekszámának csökkenése gyakorlatilag megállt, új tendencia, hogy a nagyvárosok környékén megindult a tanyákra a visszaköltözés. Rószkén, Dorozsmán, Domaszéken pl. rohamosan emelkednek a telekárak.

A tanyák száma mindazonáltal fokozatosan csökken, bár üteme ugyan csak lelassult az utóbbi években. Nem tiltják már az épületek felújítását, új-jáépítését, melyeknek többsége még most is vályogból, távol a kövesúttól, villamosáram nélkül épült. Ugyanakkor — például Zsombón — növekszik a korszerűen, nem ritkán még telefonnal is ellátott tanyák száma. Ez a viszonylagos és szűk területre koncentráció fejlődés sem oldja azonban azt az ellentmondást, hogy bár a tanya termelése jelentősen hozzájárul a lakosság élelmiszer-ellátásához, mégis mind kevésbé tud megbirkózni az agrárról nyíltásából eredő nehézségekkel. Az ipari eszközök, anyagok folyamatos áremelkedését a mezőgazdasági termékek árában nem lehet érvényesíteni. Csökken a jövedelmezőség, leértékelődik a paraszti munka. Az egyéni termelők, így a tanyai lakosok érdekképvisellete, érdekvédelme sem megoldott. Változó politikai, gazdasági viszonyaink között egy valami azonban biztos: tanyára, tanyai településszerkezetre szükség van. A kérdés: hogyan?

Darvasi László

Dráma a színházban

Vállalom...

„Itt és most nem a társulat van válságban, hanem a vezetés, s ez akkor is válság, ha csupán én egyedül érzem, hiszen ez a válság igen sok színész sorsát érinti és érint közel száz előadást egy évben, amit a prózai tagozat abszolvál. De a vezetőválság előbb a vezetőkre és az illetékes szervekre tartozik, s csak azután tartozik a társulatra. Ilyen értelemben előkészítetlennek tartom ezt a társulati ülést.

Ami Gregor József barátom etikai fenntartásait illeti, teljesen egyetértek vele. De megjegyzem: Nagy Lászlóval szeptember 16-án közöltem, hogy képtelen vagyok tovább ellátni feladatomat. Ezen aggályomról ugyanezen napokban beszéltem Müller Józsefnének is. Zárójelben meg kell jegyezni, hogy beszéltem erről Gregor Józsefnek is. Így tehát a szükséges hibát követtem el: a nyilvánosság előtt szóltam meg, s nem az előtt, a szűk testület előtt amelyet alkalmatlannak ítélték a színház perspektivikus irányítására, így etikai értelemben valóban kizártam magam az igazgatósági testületből, de ez volt a szándékom.

Vállalom a megmérettetést. Amennyiben alkalmatlannak találnak akár erőnyeim, akár vétségeim miatt, az általam igényelt provizóriumot már megkezdettnek tekintem. Ebből világosan következik, hogy a mostani igazgatóságnak már a mai napon intézkednie kell utódlásomról. Mindezek ellenére sajnálom, ha félreértésekre adtam okot. Így most nagy tisztelettel deklarálom, hogy köszöntöm Pál Tamást a zenekar élén, Gregor Józsefet az operagegyüttes élén, Imre Zoltánt és Krámer Györgyöt a balettagyüttes élén. Örömmel dolgoznék velük és együtt a továbbiakban is. Az említett cikkben sem nyilatkoztam ennek ellenkezőjéről és most sem gondolom másként...

Öszinte tisztelettel:
Ruszt József

Értékmozdulatok

Edz bennünket az élet, mondhatnám rezignáltan, de talán nem vagyok elég edzett mégsem. Bár viharos társulati — és egyéb — ülést talán többet is megértem, mint amennyi egészséges ebből a műfajból, mégis remelem, a korrekt tudósításhoz nélkülözhetetlen távolságot sikerült megőriznem. Amj viszont „aluledztségemet” illeti: változatlanul idegenkedéssel figyelem, hogy nehezre, netán válságosra fordult helyzetekben miként válnak — egyetlen pillanat alatt — tegnapi értékek semmissé. „Jobb” esetben. Rosszabban: egyenesen bűnné, az elkövetők pedig a büntetésre éretté. A tegnapi barát — ellenséggé; művészete — értéktelenséggé; emberi minősége — jellemtelenséggé. És a többi, és a többi...

Idegenkedem változásra teljesen fölkészületlen mindannyiunktól; indulattól elhomályosult agyú, apró kis viszsza rendeződésekre kész, belső tartás nélküli önmagunktól. Mind az ilyenektől, akik „helyzetbe kerülve”, nem mutatnak belső tartást és erőt. És rokonszenvem azoké, akik mégis... Kevesen vannak. A tegnap délelőttiék közül Hőgye Zsuzsára és Jakab Tamásra gondolok. Nem tartoznak a „Ruszt-istállóba”.

Sulyok Erzsébet

Mit rejt Szentkirály?

A Bács-Kiskun megyei Szentkirályon 20 éve végez régészeti feltáró munkát Palóczy Horváth András, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum részére. A hosszú kutatómunka eredményeként többek között kiderítette, hogy ez a település volt Kecskemét környékén a legnagyobb falu a középkorban. A régi nevét — Szentkirályt — két éve visszazakapott ősi településen több mint 30 épületmaradványt, 400 Árpád-kori és középkori sírt tártak fel.

